Lainvalmisteluosasto
LsN Ville Hinkkanen, Eat Sami Korhonen

3.4.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö 21.3.2018 (LaV ke 4.4.2018 klo 9.30)

Kansalaisaloite lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamisesta (KAA 3/2015 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa kansalaisaloitteesta lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamisesta (KAA 3/2015 vp). Asiaan on yhdistetty lakialoitteet laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta (LA 21/2015 vp ja LA 96/2017 vp).

Oikeusministeriö on 21.3.2016 antanut valiokunnalle lausunnon, jossa käsitellään asiallisesti kansalaisaloitetta KAA 3/2015 vp ja lakialoitetta LA 21/2015 vp sekä kommentoidaan valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausuntoja. Nyt annettavassa lausunnossa käsitellään aloitteiden suhdetta hallitusohjelmaan.

Oikeusministeriö toteaa, että aloitteet liittyvät valtioneuvostossa vireillä olevaan hallitusohjelmaan perustuvaan valmistelutyöhön.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman (29.5.2015) mukaan oikeuspolitiikan eräänä tavoitteena on, että rangaistukset vastaavat yleistä oikeustajua (s. 36). Ohjelman mukaan varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Muun muassa lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa tarkistetaan.

Oikeusministeriö toteaa, että ministeriössä on käynnistetty rangaistuksia koskevien hallitusohjelman kirjausten perusteella useita toimia. Osa toimista on valmisteilla (mm. ehdollisen vankeuden tehostaminen) ja on jo hyväksytty (mm. yhdistelmärangaistus kaikista vaarallisimmille rikosten uusijoille).

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Rangaistusten oikeasuhtaisuuden osalta valmisteltua on tehty kahdessa vaiheessa.

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti toteutti vuosina 2015—2017 oikeusministeriön pyynnöstä *tutkimuksen*, jossa selvitettiin kansalaisten käsityksiä rangaistustasosta. Tutkimuksessa kansalaisia ja tuomareita pyydettiin määräämään rangaistuksia heille esitetyistä samoista rikostapauksista. Tutkimus on tämän lausunnon liitteenä (*Kääriäinen, Juha, 2017. Seitsemän rikostapausta: käräjätuomareiden arvioima rangaistuskäytäntö ja väestön rangaistusvalinnat. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia 21/2017*).

Tutkimuksen keskeisenä tuloksena havaittiin, että kansalaisten käsitykset oikeudenmukaisesta rangaistustasosta vaihtelevat. Yleisesti tulosten perusteella voidaan arvioida, ettei väestön käsitysten ja rangaistuskäytännön välillä ole suuria eroja. Rangaistuslajien osalta väestön asenteet seksuaalirikoksia kohtaan olivat hiukan tuomareita tiukempia. Toisaalta kansalaiset antoivat yleisesti lyhyempiä vankeustuomioita kuin tuomarit. Erot ovat kuitenkin mittaluokaltaan pieniä. Erityisesti väestön ja tuomarien käsitykset erosivat toisistaan siten, että väestö suosi yhdyskuntaseuraamuksia (yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus) selvästi tuomareita enemmän.

Oikeustajua koskevan tutkimuksen pohjalta ministeriössä on valmisteltu edelleen *arviomuistio*, jossa arvioidaan rangaistusjärjestelmää ja hallitusohjelman mukaisesti muun muassa vakavimpien lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia (*Arviomuistio rikoslain viimeaikaisesta kehityksestä ja tulevista kehitystarpeista. Eräät seksuaali-, väkivalta-, rattijuopumus- ja talousrikokset. Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 7/2018*).

Seksuaalirikosten osalta arviomuistiossa tuodaan mahdollisina lainsäädäntötoimenpiteinä esiin muun muassa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistuksen korottaminen 4 vuodesta 6 vuoteen vankeutta ja erillisen rangaistussäännöksen säätäminen tapauksiin, joissa nykyisin sovelletaan samanaikaisesti raiskausta ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevia säännöksiä (törkeä lapsen raiskaus, 4—12 vuotta vankeutta).

Arviomuistio on lausunnon liitteenä. Muistio on parhaillaan 30.4.2018 päättyvällä lausuntokierroksella. Ministeriö päättää mahdollisesta jatkovalmistelusta kevään aikana.